

SÜRDÜRÜLEBİLİR TARLA BİTKİLERİ ÜRETİMİ

Prof. Dr. Mehmet SİNCİK
Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Tarla Bitkileri Bölümü

- ❖ Tarla bitkileri; **insanların** beslenme ve giyinme gibi temel **ihtiyaçları yanında hayvanların** yem **ihtiyacının karşılanmasında önemli** rol oynayan bir bitki grubudur.
- ❖ Bu **yüzden dünyada** ve **ülkemizde tarım alanlarının büyük** bir **bölümü (yaklaşık %70)** tarla bitkileri **üretimine ayrılmıştır.**

TARLA BİTKİLERİNİN KULLANIM ALANLARI

- **Tahıllar (Hububatlar)** : Un ve Unlu Mamuller, Ekmek, Makarna, Nişasta, Bulgur, Erişte, Pirinç, Kepek, Kahvaltılıklar, Mama, Yağ, Malt, Bira, Alkol, Biyoetanol, Yem, vd.
- **Baklagiller (Bakliyatlar)**: Bakliyat, Konserve, Bakliyat unları, Bakliyat proteinleri, Bakliyat lifleri, Lesitin, Çorba, Mama, Meze, Tofu, Çerez, Leblebi, Yem , vd.
- **Yağ Bitkileri**: Yemeklik yağlar, Sanayi yağları, Margarin, Mayonez, Sos, Lesitin, Çerez, Kozmetik, Sabun, Boya, Vernik, Cila, Küspe, Gliserin , Biyodizel, vd.
- **Nişasta-Şeker Bitkileri**: Nişasta, Un, Jips, Şeker, Şekerli mamuller, Alkol, Biyoetanol, Posa, Küspe, Melas, Yem, vd.
- **Lif Bitkileri**: İplik, Tekstil, Konfeksiyon, Halat, Sicim, Kağıt, Karton, Çuval, Balık Ağı, Yelken, Branda, Selüloz, Lignin, Yağ, Biyodizel, Yem, vd.
- **Tıbbi, Aromatik, Keyf ve Boya Bitkileri**: İlaç, Parfüm, Kozmetik, Baharat, Gıda Katkı Ürünleri, Herbal Çaylar, Doğal Antibiyotikler ve Antioksidanlar, Agrokimyasallar, Organik Pestisitler, Keyf Veren Ürünler (Tütün ve Tütün Mamulleri, Alkollü ve Alkolsüz İçecekler, Enerji İçecekleri, Yatıştırıcılar, Uyarıcılar), Doğal Boyalar, Renklendiriciler, vd.
- **Yem Bitkileri**: Çiftlik hayvanları için yem (Tane Yem, Kuru Ot, Yeşil Ot, Silaj, Hasıl, vd.)

TÜRKİYE'DE TARIM ALANLARININ DAĞILIMI

- Türkiye toplam arazi varlığı: **>80 milyon ha**
- İşlenen tarım alanı: **23.7 milyon ha**
 - Tarla bitkileri: **15.8 milyon ha (%67)**
 - Nadas alanı: **3.7 milyon ha (%16)**
 - Bahçe bitkileri: **4.2 milyon ha (%17)**
- Çayır-mer'a arazisi: **14.6 milyon ha**
- Orman arazisi: **21.5 milyon ha**

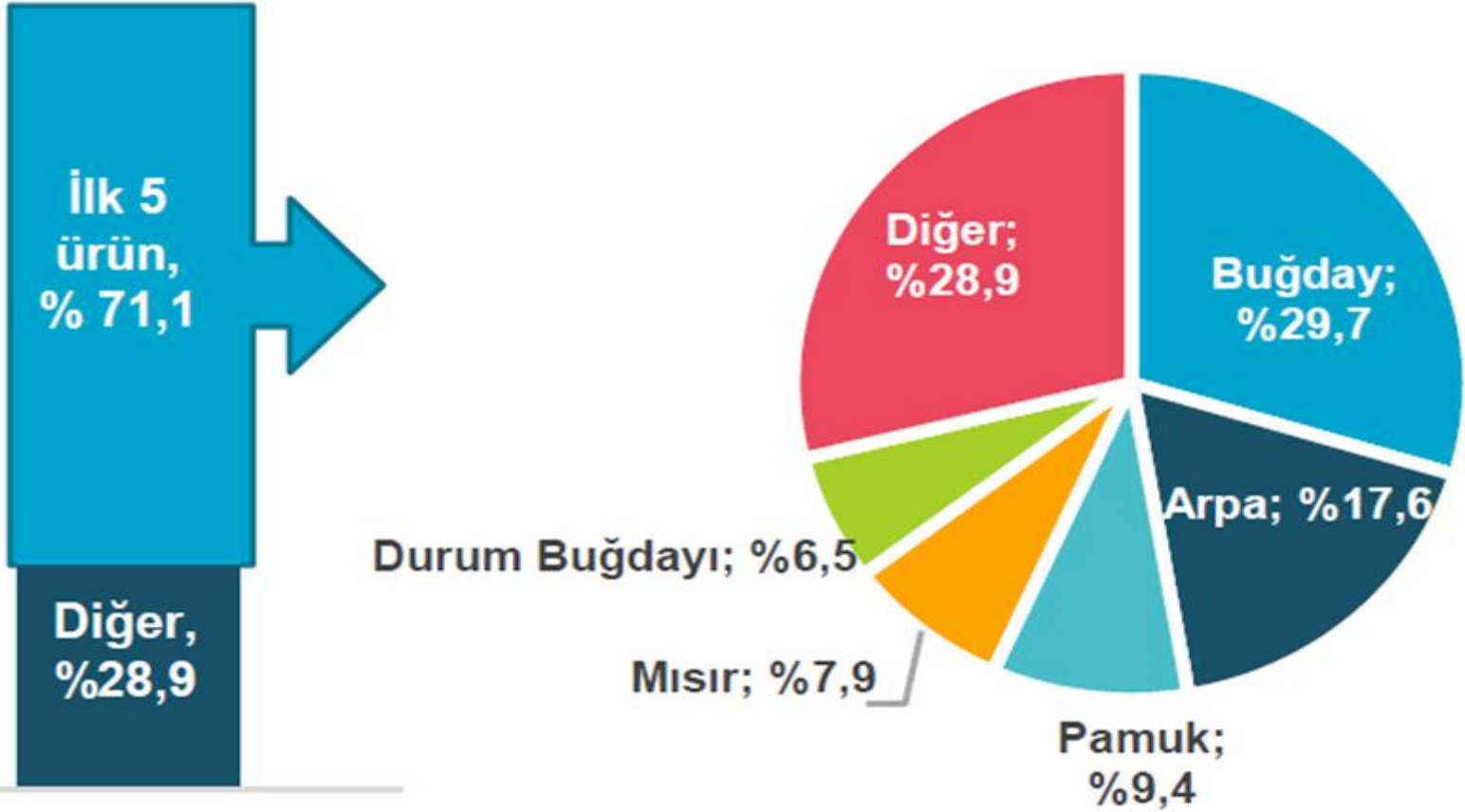
- 1 ha = 10 da
- 1 da = 1000 m²

Türkiye'de tarla tarımına ayrılan alanda (15.8 milyon ha):

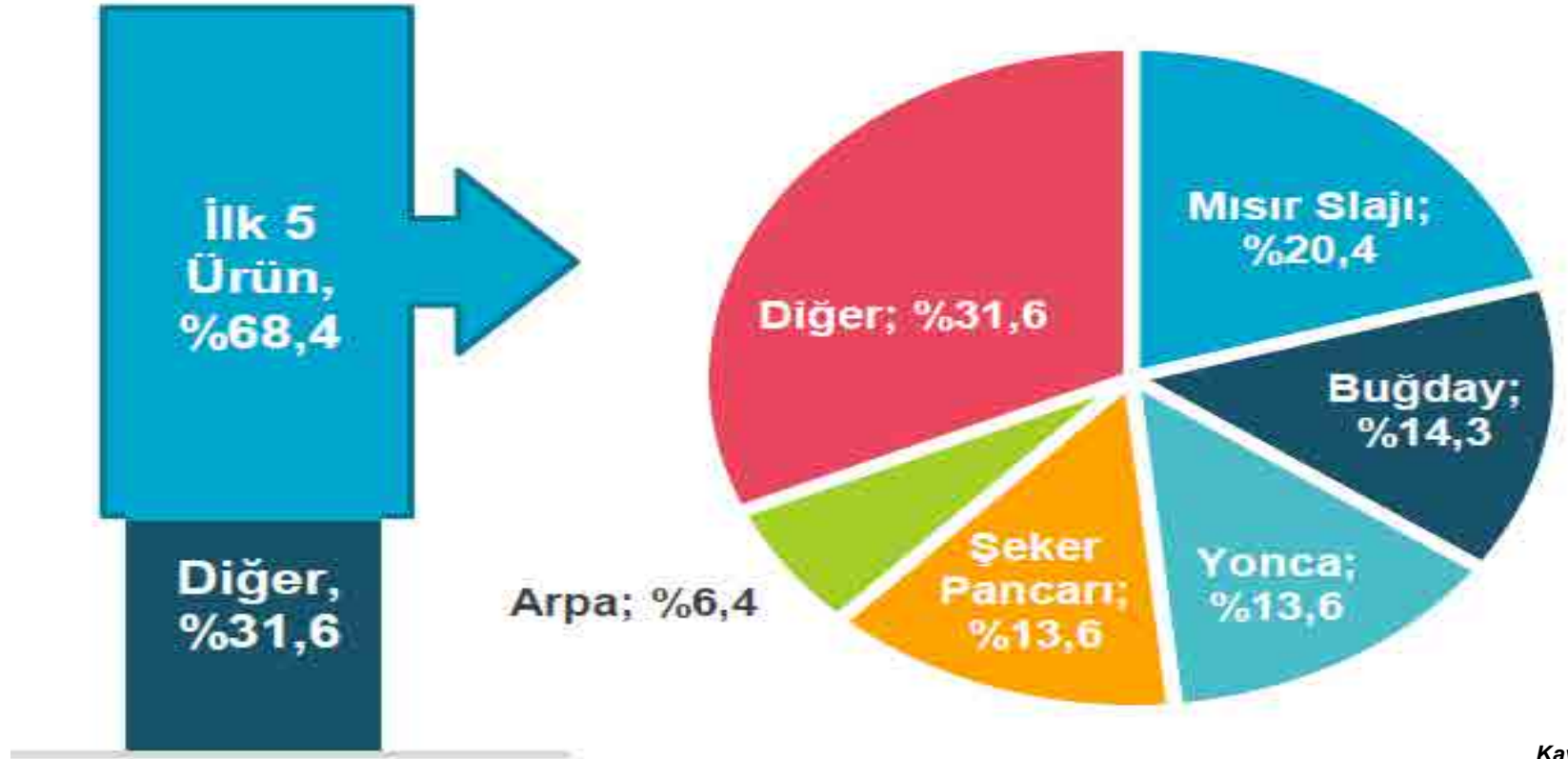
- Tahıllar (hububat): **11 milyon ha (%70)**
- Endüstri (sanayi) bitkileri: **2.2 milyon ha (%14)**
- Yem bitkileri: **1.8 milyon ha (%11)**
- Yemeklik baklagiller (bakliyat): **0.8 milyon ha (%5)**

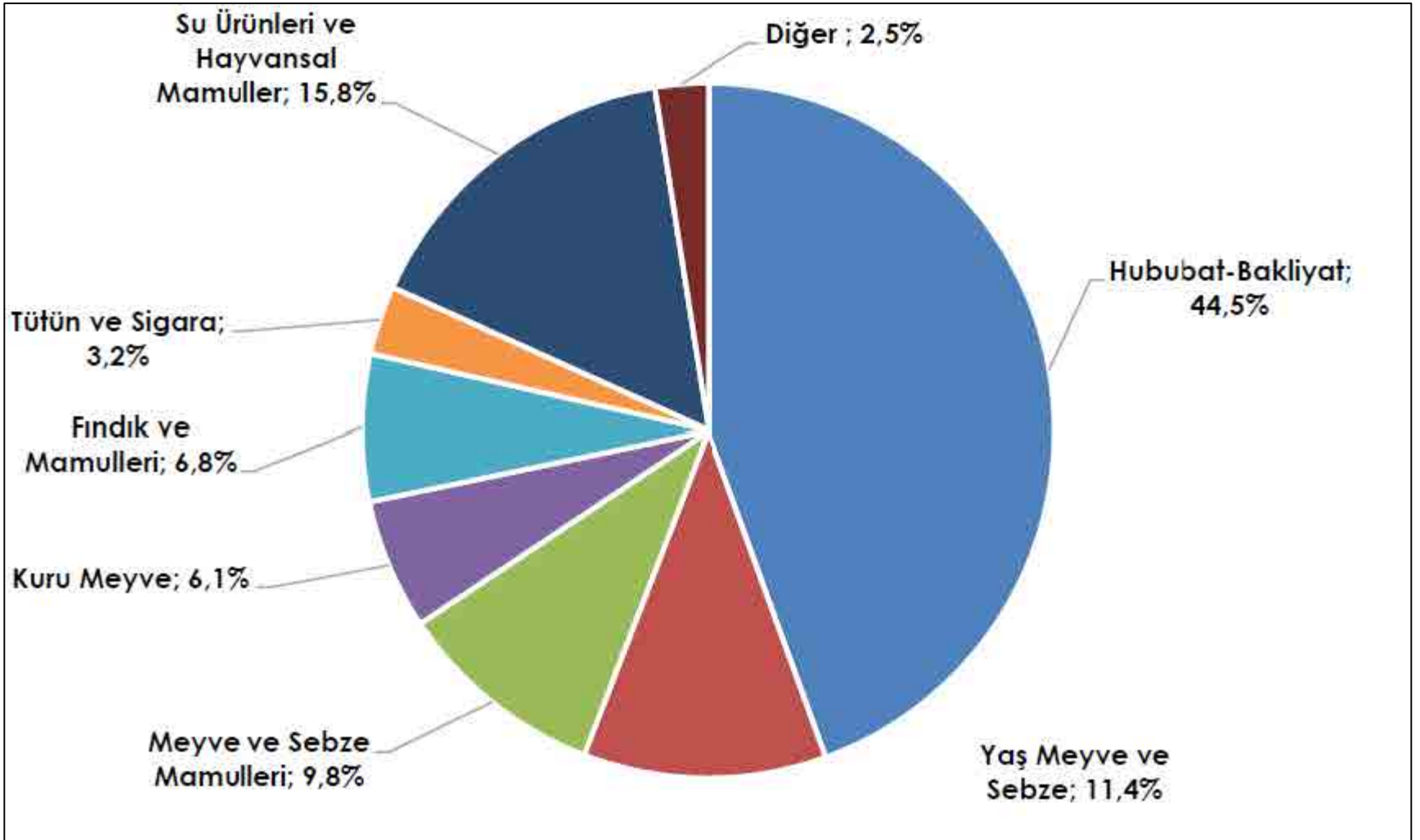
ÜLKEMİZDE EN FAZLA YETİŞTİRLEN TARLA BİTKİLERİ (Yembitkileri **Hariç**)

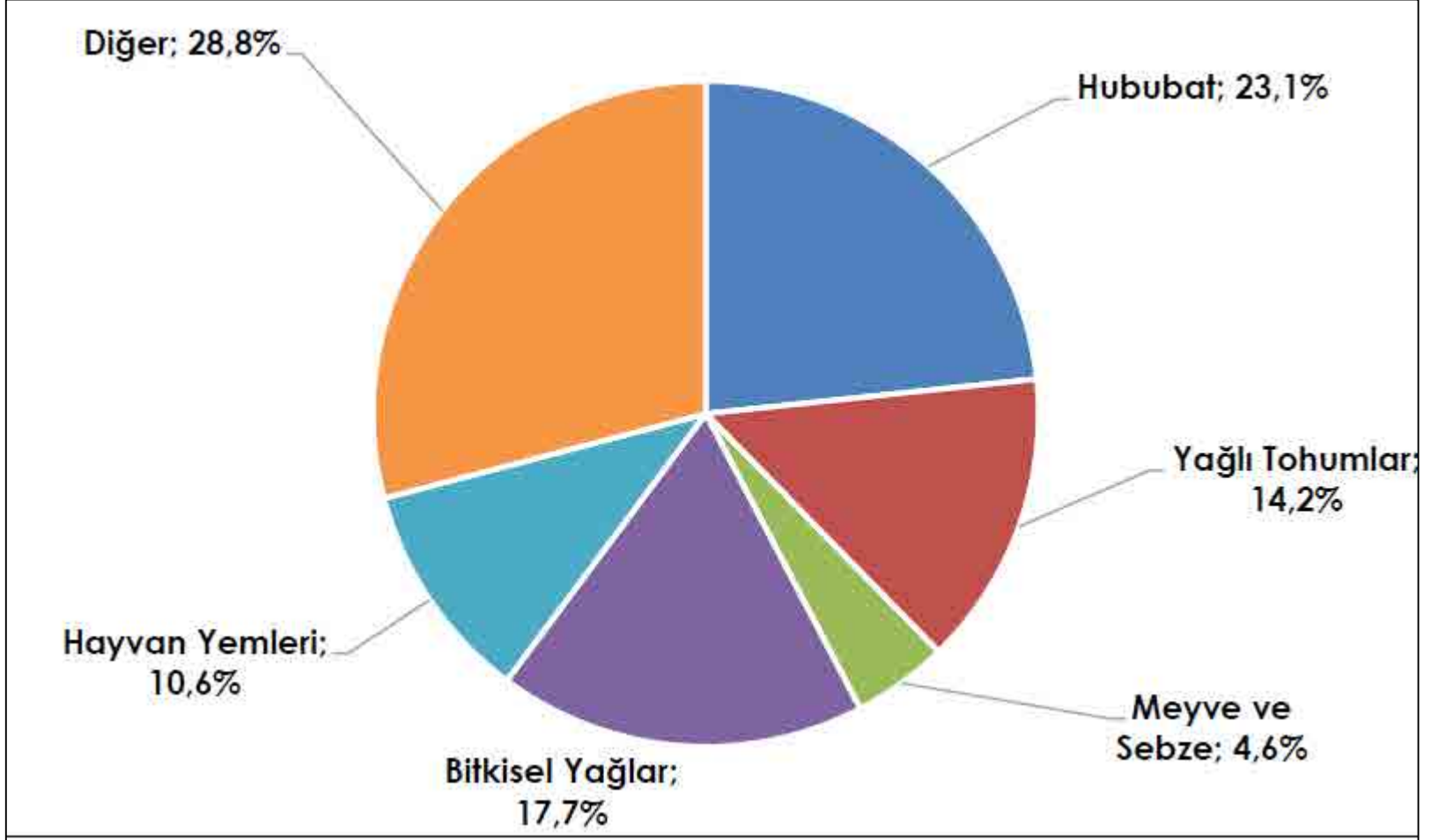
ÜLKEMİZDE EN FAZLA YETİŞTİRLEN TARLA BİTKİLERİ (Yembitkileri Dahil)

Ürün Grupları Bazında Tarım Ürünleri İhracatımız (2023)

Ürün Gruplarına Göre Tarım Ürünleri İthalatımız (2023)

Seçilmiş tarla ürünlerinde yeterlilik dereceleri, 2022-2023

ÖNEMLİ TARLA BİTKİLERİNİN TÜRKİYE VE DÜNYADAKİ VERİMLERİ (2023)

Ürünler	Verim (kg/da)	
	TÜRKİYE	DÜNYA
Arpa	268	300
Ayçiçeği	268	198
Buğday	262	345
Kuru Fasulye	282	79
Kırmızı Mercimek	157	100
Mısır	890	588
Nohut	123	101
Pamuk (Kütlü)	500	214
Patates	3.669	2.074
Çeltik	465	410

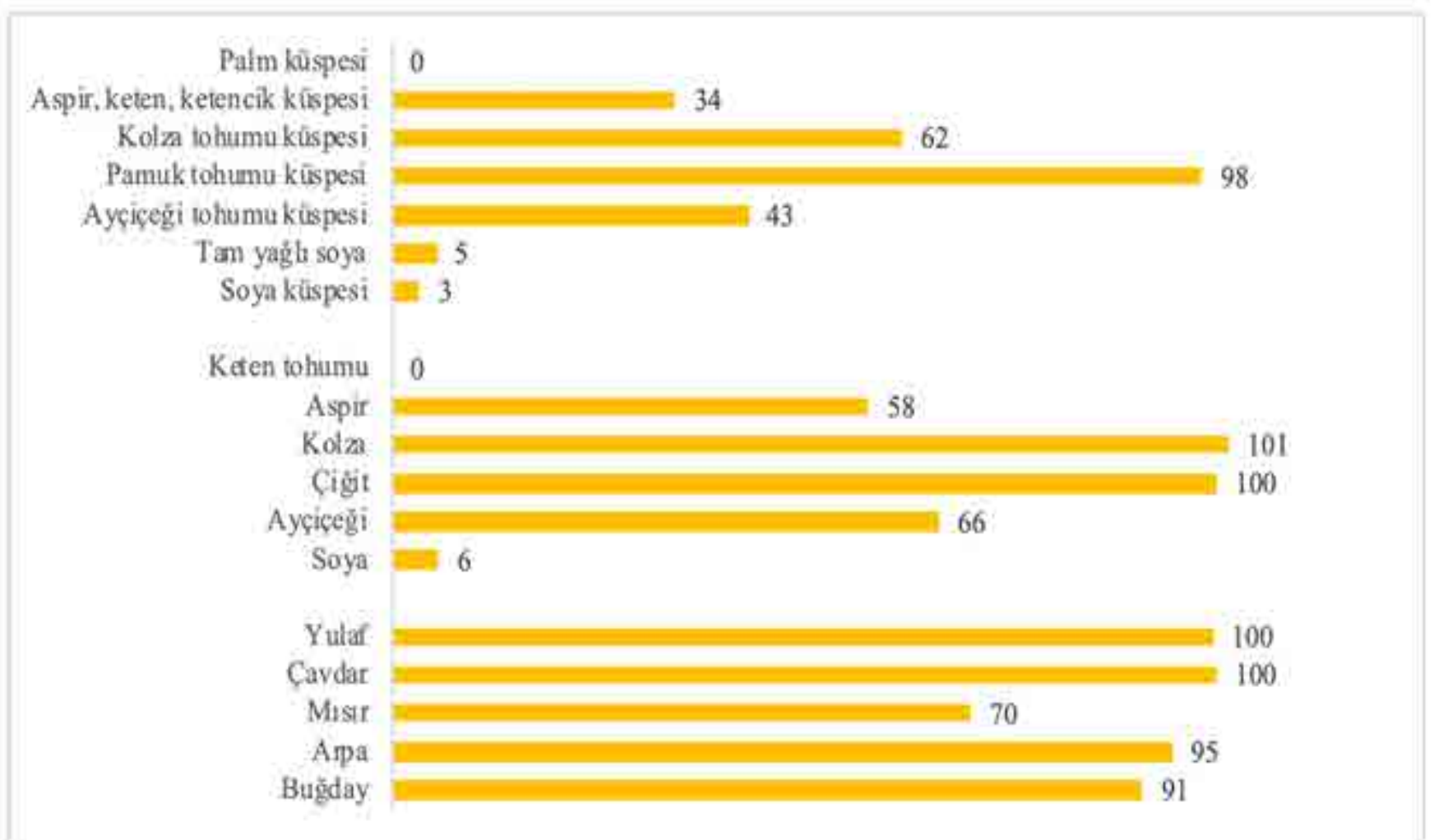
Kaynak: FAO, TÜİK

Günlük Kuru Madde İhtiyacının Tespiti Yoluyla Kaba Yem İhtiyacının Hesaplanması (2022)

	Hayvan Varlığı (adet)*	Günlük Kuru Madde Miktarı (kg)	Diyette Kaba Yem Miktarı (kg)	Yıllık Kaba Yem Gereksinimi (ton)
Büyükbaş Hayvanlar	18.022.347	266.605.852	160.163.511	57.684.682
Küçükbaş Hayvanlar	55.782.519	66.939.023	39.763.414	14.403.646
Toplam	69.804.866	251.544.875	150.926.925	71.088.328

Türkiye’de yapılan hayvan yetiştiriciliği için kuru madde bazında yaklaşık olarak **yıllık 71 milyon ton** kaba yeme gereksinim vardır. Toplam kaba yem üretimimiz ise **yıllık 56 milyon ton** dur. Mevcut durumda kaba yem ihtiyacının **% 79’u** karşılanabilmektedir.

Karma Yem Hammaddelerinde Kendine Yeterlilik (%57)

Kaynak: T İİK, 2020; TÜRKİYEM-BİR, 2020

Bugün itibarıyla
dünya toplam tohumluk
üretim değeri, yaklaşık
50 milyar dolar
olarak tahmin
edilmektedir.

1. ABD

**12 MİLYAR
DOLAR**

2. ÇİN

**10 MİLYAR
DOLAR**

3. FRANSA

**2,8 MİLYAR
DOLAR**

4. BREZİLYA

**2,1 MİLYAR
DOLAR**

5. KANADA

**2 MİLYAR
DOLAR**

11. TÜRKİYE

**0,75 MİLYAR
DOLAR**

Yıllara Göre Tarla Bitkileri Tohumluk Üretimleri

TÜRLER	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
BUĞDAY	421.588	403.769	484.204	485.225	508.191	426.658	483.957	500.574	501.656	454.451	493.498
ARPA	79.189	82.216	125.018	99.628	119.474	151.365	177.306	222.265	139.695	169.444	195.733
MISIR	38.576	66.578	56.671	52.791	58.118	62.230	53.566	68.430	70.041	79.876	92.551
AYÇİÇEĞİ	18.756	23.769	17.494	21.757	28.022	25.028	28.602	33.573	36.011	33.833	34.320
PATATES	150.908	163.269	175.397	231.592	258.180	276.390	255.966	293.530	447.793	481.929	350.178
PAMUK	10.260	11.621	8.883	14.279	19.929	25.141	26.471	18.533	16.396	25.120	27.031

Yıllar İtibarıyla Tohum İthalat ve İhracat Değerleri (milyon dolar)

Bazı Önemli Tarla Bitkilerinin 2023 Yılı Tohumluk Dış Ticaret Değerleri (Bin Dolar)

TÜR	İHRACAT	İTHALAT
Buğday	7.527	515
Arpa	673	428
Ayçiçeği	153.342	22.108
Patates	1.811	23.666
Şekerpancarı	1.113	24.973
Mısır	101.016	40.262
Pamuk	13.087	158

ÜLKESEL AYÇİÇEĞİ TEKNOLOJİLERİ ARAŞTIRMA MERKEZİ

Sun 2259 CL

Hibrit Ayçiçek Tohumu

- Clearfield teknolojisine uygun yağlık hibrit ayçiçeği çeşididir.
- Köse (Mildiyö) hastalığına yüksek derecede toleranslıdır.
- Orobanş otunun bilinen ırlarına toleransı çok yüksektir.
- Yüksek verimi ve yağ oranı sayesinde üreticilere yüksek kazanç sağlayan çeşittir.
- Kuruğa karşı toleransı, orta erkenci ve sağlam sap yapısına sahiptir.
- Tablounun eğik cinsini güneş yanıklığı ve kuş zararına avantaj sağlamaktadır.
- Toprak seçiciliği yoktur, adaptasyon kabiliyeti yüksektir.
- Toprakta çıkıp ve silme gücü yüksektir.
- Ortasına kadar däne doldurmuş iri tabli yapısına sahiptir.
- Yabancı ot görülmeyen tarlalarda ilaç uygulaması yapılmasına gerek yoktur.
- Taranın sadece otlanan bölgeleri ilaçlanabilir.
- İlaçlanmadan sonra bitkilerde sararma ya da gelişmede yavaşlama görülmez.
- Trakya Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından tarımın yerli ve milli imkanları ile geliştirilmiştir.

Nispeti Kemal Mah. Kağıtçı Cmt.
HESU Susuzluçay Vadisi Merkez
No:10/3 1. Kısım No:3
04510000000 / TEKİRDAĞ

Sun 2259 CL

Hibrit Ayçiçek Tohumu

TANE VERİMİ

Kuru Koşullarda: 245-275 kg/da

Sulu Koşullarda: 390-420 kg/da

YAĞ ORANI

Yağ Oranı: %42-%47

IMI Gurubu Herbisitlere dayanıklıdır

SUN 2259 CL

Tarla Bitkileri Üretiminde Yaşanan Sorunlar

Tarım arazilerinin küçük, dağınık ve parçalı oluşu

Yetersiz üretim planlaması

Dengesiz fiyat hareketleri

Yüksek girdi maliyetleri

Düşük verimlilik ve karlılık

Pazarlama ve örgütlenme sıkıntıları

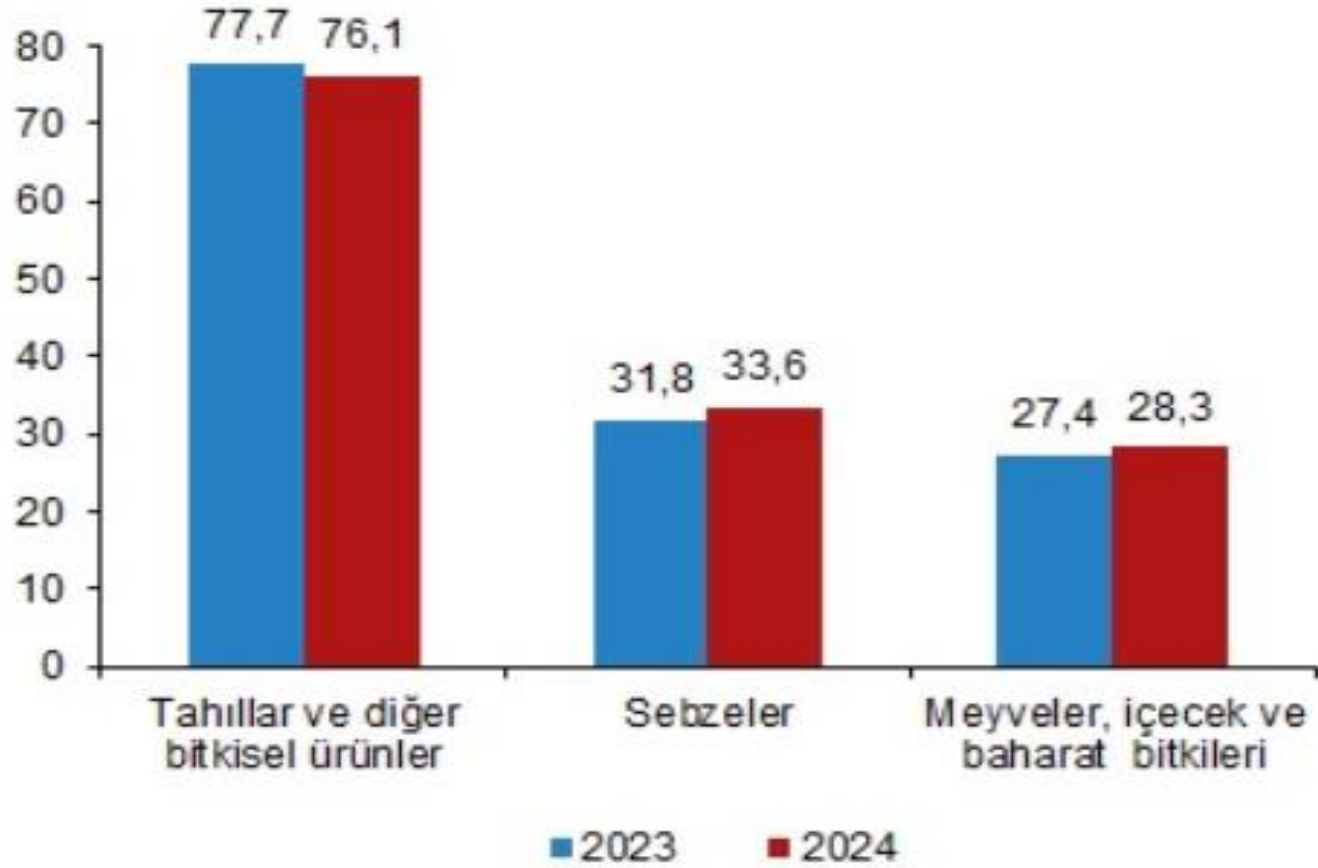
Kırsal nüfusun azalması ve yaşlanması

Sermaye ve teknoloji kullanımının yetersizliği

Küresel iklim değişikliğinin olumsuz etkileri

Bitkisel üretim, 2023, 2024

(Milyon ton)

Çözüm Yolları

Üretici eğitimi, örgütlenmesi ve işletme büyüklüklerinin artırılması

Ülke öncelikleri, iklim ve toprak koşullarını dikkate alan etkili bir üretim planlaması

Üreticiden tüketiciye doğrudan satış kanallarının oluşturulması, sözleşmeli üretimin yaygınlaştırılması

Öngörülebilir, istikrarlı ve etkili bir ürün destekleme politikası geliştirilmesi

Kuraklık, hastalık ve zararlılar gibi olumsuz iklim koşullarına dayanıklı yeni çeşitlerin geliştirilmesi

Modern tarım alet, ekipman ve teknolojilerinin kullanımı ile üretim maliyetlerinin düşürülmesi

Hasat ve ürün kayıplarının en aza indirilmesi

**Gıda güvenliđi, evre ve
modern tarım teknikleri
konusuna iyi eđitilmiş ve
Örgütlenmiş iftiler**

Etkin
sertifikasyon
ve pazarlama
yöntemleri

**İklim
deđişikliđini
dikkate alan
dođru çeşit ve
rn deseni
seçimi**

**Sürdürülebilir
Tarla Bitkileri
retiminin
Bileřenleri**

**Dođru hasat,
depolama ve
ambalajlama
uygulamaları**

**Dođru ve etkili
toprak, su ve
bitki besleme
uygulamaları**

Entegre bitki
koruma
tekniklerinin
kullanımı

YENİ BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLEME MODELİNDE PLANLI ÜRETİM DESTEĞİ

HUBUBAT

- Arpa
- Buğday
- Dane mısır

BAKLAGİL

- Mercimek
- Nohut
- Kuru fasulye

YAĞLI TOHUMLAR

- Aspir
- Kanola
- Pamuk
- Soya
- Yağlık ayçiçeği

DİĞER

- Patates
- Kuru soğan
- Yem bitkileri

2025 – 2027 BİTKİSEL ÜRETİM PLANLAMASI
HAVZA ÜRÜN DESENİ LİSTESİ

ADANA

HAVZA ADI	PLANLAMAYA KONU HAVZA ÜRÜN DESENİ
Adana/Aladağ	Arpa, Ayçiçeği (Yağlık), Buğday, Fasulye (Kuru), Nohut, Yem Bitkileri
Adana/Ceyhan	Arpa, Ayçiçeği (Yağlık), Buğday, Fasulye (Kuru), Mısır (Dane), Nohut, Pamuk (Kütlü), Patates, Soğan (Kuru), Soya, Yem Bitkileri
Adana/Çukurova	Arpa, Ayçiçeği (Yağlık), Buğday, Mısır (Dane), Nohut, Patates, Soya, Yem Bitkileri
Adana/Feke	Arpa, Ayçiçeği (Yağlık), Buğday, Fasulye (Kuru), Nohut, Yem Bitkileri
Adana/İmamoğlu	Arpa, Ayçiçeği (Yağlık), Buğday, Mısır (Dane), Nohut, Pamuk (Kütlü), Patates, Soğan (Kuru), Soya, Yem Bitkileri
Adana/Karaisalı	Arpa, Ayçiçeği (Yağlık), Buğday, Fasulye (Kuru), Mısır (Dane), Nohut, Soya, Yem Bitkileri

YENİ BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLEME MODELİNDE TEMEL DESTEK

Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı tüm çiftçilerimize temel destek ödemesi yapılacaktır.

- ✓ Temel girdi maliyetine göre ürünler kategorilere ayrılarak her kategori için **destek katsayısı tespit edildi.**
- ✓ 2025 üretim yılı için destek katsayısı değeri **dekara 244 TL** olarak belirlendi.
- ✓ Temel destek ile tüm ürünler için mazot maliyetinin **%50'si** ve gübre maliyetinin **%25'i** karşılanacak.
- ✓ 1. kategoride yer alan ürünleri üreten çiftçilerimiz **dekara 244 TL**,
2. kategoride yer alan ürünleri üreten çiftçilerimiz **dekara 317,2 TL**,
3. kategoride yer alan ürünleri üreten çiftçilerimiz **dekara 366 TL**,
4. kategoride yer alan ürünleri üreten çiftçilerimiz ise **dekara 549 TL** temel destek alacak.

Tablo 1: Temel destek kategorileri, ürünleri ve destek katsayıları

Sıra No	Kategoriler	Ürünler	Destek Katsayısı
1	1. Kategori	Aspir, Mercimek, Mısır (dane), Nohut, Patates, Soğan (kuru), Birinci grup yem bitkileri, Diğer ürünler	1,0
2	2. Kategori	Arpa, Buğday, Çavdar, Triticale, Yulaf, İkinci grup yem bitkileri	1,3
3	3. Kategori	Ayçiçeği (yağlık), Fındık, Kolza (kanola), Fasulye (kuru), Soya, Çay	1,5
4	4. Kategori	Çeltik, Pamuk (kütülü)	2,25

Tablo 2: Planlı üretim desteği kategorileri, ürünleri ve destek katsayıları

Sıra No	Kategoriler	Ürünler	Destek Katsayısı
1	1. Kategori	Aspir, Mercimek, Mısır (dane), Nohut, Patates, Soğan (kuru), Birinci grup yem bitkileri	1,0
2	2. Kategori	Arpa, Buğday, İkinci grup yem bitkileri	1,3
3	3. Kategori	Ayçiçeği (yağlık), Kolza (kanola), Fasulye (kuru), Soya	1,5
4	4. Kategori	Pamuk (kütlü)	2,25

Ürün Adı	2024 MEVCUT DESTEK		2025 YENİ DESTEK MODELİ			
	Mazot Gübre Desteği	Mazot Gübre Desteği+ Sertifikalı Tohum Kullanım+Organik Gübre	Temel Destek	Temel Destek + Planlı Üretim Desteği	Temel Destek + Planlı Üretim Desteği+Sertifikalı Tohum Kullanım+Organik Gübre	Temel Destek + Planlı Üretim Desteği+Sertifikalı Tohum Kullanım+Organik Gübre+Su Kısıtı Desteği
Buğday	185	290	317	634	807	1.149
Arpa	185	290	317	634	807	1.149
Pamuk	472	512	549	1.098	1.295	
Ayçiçeği	206	246	366	732	929	1.222
Soya	267	365	366	732	929	
Kanola	206	304	366	732	832	
Aspir	185	240	244	488	588	783
Nohut	158	263	244	488	637	832
Mercimek	158	276	244	488	637	832
Kuru Fasulye	158	276	366	732	905	
Patates	165	465	244	488	1.076	
Soğan	138	178	244	488	539	
Dane Mısır	138	178	244	488	685	
1. Grup YB	165	443	244	488	637	832
2. Grup YB	165	483	317	634	831	
Tritikale	185	290	317		490	
Yulaf	185	290	317		490	
Çavdar	185	290	317		490	
Diğer Ürünler	138	178	244		295	

Tablo 3: Yeraltı su kısıtı desteği kategorileri, ürünleri ve destek katsayıları

Sıra No	Kategoriler	Ürünler	Destek Katsayısı
1	1. Kategori	Aspir, Fiğ, Mercimek, Nohut, Yem bezelyesi	0,8
2	2. Kategori	Arpa, Buğday	1,4
3	3. Kategori	Ayçiçeği (yağlık)	1,2

Tablo 4: Sertifikalı tohum kullanım desteği ürünleri ve destek katsayıları

Sıra No	Ürünler	Destek Katsayısı
1	Arpa, Buğday, Çavdar, Çeltik, Fasulye (kuru), Triticale, Yulaf	0,5
2	Aspir, Kolza (kanola), Susam	0,2
3	Korunga, Soya, Yer fıstığı, Yonca	0,6
4	Fiğ, Mercimek, Nohut, Yem bezelyesi	0,4
5	Patates	2,2

Tablo 5: Ürünler ve destek katsayıları (Yerli çeşit kullanımı)

Sıra No	Ürünler	Destek Katsayısı
1	Ayçiçeği (yağlık), Mısır (Dane), Pamuk (Kütlü)	0,6
2	Patates (Tablo 4'te belirtilen destek katsayısına ilave olarak ödenir)	1,0

TEŞEKKÜRLER

Prof. Dr. Mehmet SİNCİK
Bursa Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi
Tarla Bitkileri Bölümü
E-posta: sincik@uludag.edu.tr